

TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Raximov Jo'rabek Rashidjon o'g'li

Master of education of the Kokand State Pedagogical Institute

Annotatsiya

Mazkur maqolada ta'lim tizimini isloh qilishdagi jihatlar, xususan, raqamli texnologiyalar orqali samarali darslar tashkil qilish haqida so'z yuritilgan. O'quvchilar qiziqishini orttirish hamda dars jarayonidagi faolligini oshirishda ushbu texnologiyalar o'zni beqiyosligi fikrlar davomida asoslangan.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiya, ta'lim, bilim, integratsiya, muammoli ta'lim, zamonaviy ta'lim, interfaol, innovatsion.

Axborotlashuv asrida davlatning innovatsion imkoniyatlarini shakllantirish jarayonida asosiy vazifa o'qituvchilar zimmasiga tushmoqda. Bunday muhim vazifani zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini mukammal egallagan, o'z ustida doimiy ishlaydigan, bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtiruvchi, ishiga kreativ yondashuvchi o'qituvchigina hal eta oladi. "Ta'lim jarayonini, oliy ta'limning o'quv reja va dasturlarini yangi pedagogik texnologiyalar va o'qitish usullarini keng joriy etish, magistratura ilmiy-ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangilash va zamonaviytashkiliy shakllarni joriy etishasosida yanada takomillashtirish zarur". Zamon shiddat bilan rivojlanayotgan bir paytda ta'lim ham bir joyida turib qolmaydi. Hozirda davr talabi bilan ta'limning an'anaviyshakllari: suhbat, yodlash, turli hikoyalar o'rniga ta'limning noan'anaviy shakllari: integratsiyalashgan darslar, kuzatuv darslari, muammoli vaziyatlarni qo'yish kabilar kirib keldi. Ta'limning shundayshakllari orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarga yoqadi, ulardaqiziqish uyg'otadi, ularga ko'plab yangiliklar beradi. Zamonaviy ta'lim o'quvchi oldiga: bilimlarni erkin egallash, turli vaziyatlarda turli insonlar bilan munosabatda bo'lishni bilish, shu bilan birga o'z oldiga o'zini erkin, ishonchli his qilish kabi maqsadlarni qo'yadi. Shunday ekan ta'limning kommunikativ texnologiyasi ayni jarayonda innovatsion hisoblanadi. Ta'lim va tarbiya jarayonlari o'z-o'zidan insonni rivojlantirmasdan, faoliyatli shaklga ega bo'lganida rivojlantira oladi. O'quvchining bilim, ko'nikma va malakalarining rivojlanishi uchun uning faoliyatini to'g'ri tashkil etish zarur. O'quv materialini sust idrok etish jarayonida rivojlanish sodir bo'lmaydi. Masalan: bola kitobni qanchalik ko'p varaqlamasin, o'zi raqamlarni eslab qolmasa, ulardan misol tuzishni o'rgana olmaydi, unda hech qanday misol yechish ko'nikmasi shakllanmaydi. O'quvchining o'z harakatlari kelajakda uning qobiliyati shakllanishining asosi bo'ladi. Shunday ekan ta'limning vazifasi o'quvchilarni harakatlarga undovchi vaziyatlarni tashkil etishdan iborat. Bir so'z bilan aytganda, o'qituvchilarhar bir o'quvchi turli

vaziyatlarda topshiriqlarni to'g'ri yecha olishda individual vositalari va usullarini shakllantirishga yordam beruvchi maxsus o'quv sharoitlarini yaratishlari zarur. Bu esa o'z navbatida ta'lim tizimining oldiga qo'ygannatijalarga erishish texnologiyasining muhim masalalaridan biri sanaladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining diqqatlari tarqoq bo'lib, ular ko'p holatda diqqat-e'tiborlarini bir holatdan ikkinchisiga qaratishlari qiyin. Ammo o'quvchining o'ziga doskada har qanday obyekt, elektron shakllar, yozuvlarni bajarish, rangi, kattaligi, shaklini o'zgartirish imkoniyati berilganda diqqati kuchayadi. Masalan: matematika darsida kompyuter vositalari, proyektor, elektron doskadan foydalanilishi bilan bolalarning darsga qiziqishlari ortadi hamda ta'lim jarayonining faolligi oshadi. Ma'lumot hajmining ko'pligi o'quvchilarga og'irlik qilmaydi. Zero, jarayon o'yin tarzida faol o'qishga imkon beradi. Elektron doska -boshlang'ich sinf matematika ta'limi jarayonini ko'rgazmali, rang-barang, qiziqarli qiluvchi samarali vosita. Ta'lim jarayonini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar juda muhim hisoblanadi. Axborotkommunikatsion qurilmalar bilan jihozlangan o'quv xonasida o'quvchilar va o'qituvchi uchun ta'lim jarayonini tashkil etish hamda olib elektronqiziqarli va samarali bo'ladi. Raqamli texnologiyalar -foydalanuvchi manfaatlari uchun axborotlarni yig'ish, tahrirlash, saqlash, tarqatish va foydalanish maqsadlarida birlashtirilgan metodlar, ishlab chiqarish jarayonlari va dasturiy-texnik vositalar to'plamidan iborat. Olimlarning ta'kidlashicha ta'lim sohasida qo'llaniladigan raqamli texnologiyalardan foydalanish quyidagi masalalarni amalga oshirishni o'z maqsadi qilib qo'yishi kerak: -o'quvchilar fikrlashlarining tizimlilikini ta'minlash va rivojlantirish;

-bilim olish, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish hamda mustahkamlashda o'quvchining idrok etish faoliyati barcha turlarini qo'llab-quvvatlash;

-ta'lim jarayoni yaxlitligini saqlab qolgan holda o'quv jarayonini individuallashtirish tamoyilini amalga oshirish. Raqamli texnologiyalarni ta'lim vositalarining bir qator ko'rsatkichlari bo'yicha turlarga ajratish mumkin: 1. Pedagogik masalalari bo'yicha) tayanch tayyorgarlikni ta'minlovchi vositalar: elektron darsliklar, ta'lim tizimlari, bilimlarini nazorat qilish tizimlari; b) amaliy tayyorgarlik vositalari: masalalar to'plamlari, raqamli texnologiyalar, virtual konstruktorlar; d) yordamchi vositalar: adabiyotlar, rivojlantiruvchi kompyuter o'yinlari, multimediyali video darslar; 2. Ta'lim jarayonini tashkil qilish bo'yicha) axborot-ta'lim resurslari; b) interfaol;

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, raqamli texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishga va ijobiy motivatsiyasini shakllantirishga yordam beradi, chunki o'quvchilarning individual ta'lim imkoniyatlarini va ehtiyojlarini maksimal hisobga olish, o'quv mashg'ulotlari mazmuni, shakllarini tanlash keng imkoniyatlari, o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini ochib berish, o'quvchilarning zamonaviy axborot texnologiyalarini o'zlashtirishlariga yordam beradi. Raqamli

texnologiyalar imkoniyatlaridanraqamli o'quv resurslarini, individual testlar masofaviy darslarni tashkil etishda foydalanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish choratadbirlari to'g'risida"gi. 2017-yil 20-aprel, PQ-2909-son qarori.
2. Muydinovich, R. I. (2020). Advantage And Methodological Problems Of Teaching Computer Science In Modern Schools. The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research, 2(10), 13-16.
3. Rasulov, I. M. (2022). ADVANTAGE AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF TEACHING COMPUTER SCIENCE IN MODERN SCHOOLS. Ученый XXI века, 22.
4. Muydinovich, R. I. (2022). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISHI TUFAYLI PAYDO BO'LGAN KASBLAR VA ULARNI O'RGANISH. PEDAGOGS jurnali, 13(1), 117-122.
5. Muydinovich, R. I. (2022, April). INTEGRITY AND CONTINUITY OF COMPUTER SCIENCE IN THE SYSTEM OF CONTINUING EDUCATION. In E Conference Zone (pp. 322-326).
6. Muydinovich, R. I. (2022). THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN PROVIDING INTERDISCIPLINARY INTEGRATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(12), 1281-1286.
7. Muydinovich, R. I. (2022). VOCATIONAL TRAINING OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 209-216.
8. Rasulov, I. M., Makhkamova, D. X., & Nishanbekov, N. O. (2023). THE CONCEPT OF MEDIA COMPETENCE OF THE FUTURE INFORMATICS TEACHER AND THE METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF ITS DEVELOPMENT. Conferencea, 12-17.
9. Makhkamova, D. X. (2023). THE ADVANTAGES OF USING THE POSSIBILITIES OF INFOGRAPHICS IN THE WORK OF FUTURE INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGY TEACHERS. Open Access Repository, 9(3), 291-298.
10. Shermatovna, E. N., & Kizi, Y. M. I. (2022). STAGES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF MEDIAMADANIATIN. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 272-274.
11. Якубжонова, М. И. Қ. (2022). ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА ТАЛАБАЛАР МЕДИАМАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МОДЕЛИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(3), 489-497.

12. Yakubjonova, M. I. (2022). DEVELOPMENT OF MEDIA CULTURE IN STUDENTS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM. Экономика и социум, (3-2 (94)), 329-333.
13. Yakubjonova, M. I. (2022). DEVELOPMENT OF MEDIA CULTURE IN STUDENTS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM. Экономика и социум, (3-2 (94)), 329-333.
14. Якубжоновна, М. И., & Юлчиева, М. И. (2022, January). МЕДИАМАДАНИЯТ ВА УНИНГ МУҲИМ ХУСУСИЯТЛАРИ. In International journal of conference series on education and social sciences (Online) (Vol. 2, No. 1).
15. Mashxura, M., & Siddiqov, I. M. Z. (2023). Effects of the Flipped Classroom in Teaching Computer Graphics. Eurasian Research Bulletin, 16, 119-123.
16. Siddiqov, I. M. (2023). SCRIBING-KELAJAK TEXNOLOGIYASI. Talqin va tadqiqotlar, 1(1).
17. Melikuzievich, S. I. (2022). Providing The Integration of Modern Pedagogical and Information-Communication Technologies in Higher Education. Texas Journal of Engineering and Technology, 15, 103-106. Melikuzievich, S. I. (2022). AN EFFECTIVE WAY TO PRESENT EDUCATIONAL MATERIALS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 224-229.
18. Meliqo'ziyevich, S. I. (2022). UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI O'QITISHDA RIVOJLANTIRUVCHI TEXNOLOGIYALAR. IJODKOR O'QITUVCHI, 2(19), 231-235.
19. Melikyzievich, S. I., Turdalievich, M. I., Shukurovich, M. S., & Mansurovich, Z. M. (2022). THE METHOD OF REFERENCE TESTS FOR THE DIAGNOSIS OF DIGITAL DEVICES. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
20. Siddiqov, I. M., & Igamberdiyev, U. R. (2021). PEDAGOGIKA OLIYGOHLARIDA TALABALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI SHAKILLANTIRISHDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(11), 1146-1163.
21. Siddikov, I. M. About Testing Digital Devices by Reference Tests. JournalNX, 7(06), 315-317.
22. Akbarov, U. Y., Rafiqov, F. Q., & Akbarov, S. (2022). MAPLE PROGRAM TO THE SOLUTION OF EQUATIONS REPRESENTING PROBLEMS OF HEAT DISPOSION. Open Access Repository, 8(12), 230-240.
23. Rahmatullaev, M., Rafikov, F. K., & Azamov, S. K. (2021). Про конструктивні описи мір Гіббса для моделі Поттса на дереві Келі. Ukrains'kyi Matematychnyi Zhurnal, 73(7), 938-950.
24. Rahmatullaev, M. M., Rafikov, F. K., & Azamov, S. (2021). On the Constructive Description of Gibbs Measures for the Potts Model on a Cayley Tree. Ukrainian Mathematical Journal, 73(7).